

דפים לג — לד

נז. גנב וטבח בשבת, גנב וטבח לעבודת כוכבים, גנב שור הנסקל וטבחו — מה דינו?

גנב וטבח בשבת — אם חילל שבת ונתחייב מיתה בשעת הגניבה, הרי שנפטר מן התשלומין לגמרי, ואף על הטביחה פטור, שאם אין קרן אין ארבעה וחמשה. ואם לא חילל בשעת הגניבה — רבי מאיר מחייב ד' וה' וחכמים פוטרם. ופירש רבה שסובר רבי מאיר שחייב קנס אפשרי אף במקום חיוב מיתה. וכן פסק רבה עצמו, שאם היה גנב לו וטבח בשבת [או במחירת] — חייב. וכן נקט רב פפא. ואולם רבי יוחנן וריש לקיש ושאר אמוראים חולקים ופירשו דברי רבי מאיר כשטובח על ידי אחר, לכך חייב המשלח ממון [שנתרבה חיוב דו"ה על ידי שליח] מפני שאינו מתחייב מיתה. ולפי זה חכמים אינם חולקים בדין זה אלא אם נסבור (כדברי רב אחא / רבינא בדעת רבי יוחנן הסנדלר) שמעשה שבת אסור באכילה מדין תורה, וסוברים כרבי שמעון שחטיטה שאינה ראויה לא שמה שחטיטה, לכן פטור מד' וה' על הטביחה.

גנב בשבת וטבח בחול — יש פוטרם, שכיון שנפטר מהקרן פטור מד' וה'. (שיטמ"ק בשם רשב"א ושיטה ישנה) ויש מחייבים, כי הטביחה נידונית כגניבה חדשה (רא"ה, ריטב"א). וע' בחדושי הגרעק"א ובקובץ שעורים; אגרות משה חו"מ ח"ב נד, ב; בית זבול ח"ב יג, ג.

גנב וטבח לעבודת כוכבים — לרבי מאיר חייב [בטובח על ידי אחר, או אף על ידי עצמו וכרבה שקנס חידוש הוא שאעפ"י שחייב מיתה משלם] ולחכמים פטור. והעמידו באומר 'בגמר זביחה הוא עובדה' אבל בלאו הכי, מיד שהתחיל לשחוט כבר אסרה ושוב אינו מתחייב ד' וה' על הטביחה, שכבר נאסרה ואינה שייכת לבעליה.

לפרש"י (בב"ק עא) אוקימתא זו אינה אלא למאן דאמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף. ולפירוש התוס' — לכולי עלמא.

גנב שור הנסקל וטבחו — לרבי מאיר חייב [וכנ"ל] ולחכמים פטור. והעמידו כגון שנעשה 'שור הנסקל' בבית שומר, וגנבו הגנב מבית השומר, וסובר רבי מאיר שהואיל והיה יכול השומר להחזירו לבעליו (כרבי יעקב) הרי הוא דבר הגורם לממון וכממון דמי (כרבי שמעון), אבל בלאו הכי — פטור, שהרי הוא אסור בהנאה ואינו שייך לבעליו. ולמאן דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה — בכל אופן פטור.

גנב שור הנסקל ומכרו — לדעת התוס' אם מכר לנכרי מכירתו מכירה ואעפ"י שאסור בהנאה. ודוקא לישראל אמרו (בב"ק מה) מכרו אינו מכור. ויש אומרים שאינו במכירה כלל לפי שאינו ברשותו. (כן כתב בקובץ שעורים בדעת רש"י בב"ק שם. וע"ע שערי שמועות). ויש מי שכתב שליש לקיש אפשר למכור איטורי הנאה אף לישראל. וי"ח. ע' זכר יצחק ל.

ראה רבי דברי רבי מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה לענין 'אותו ואת בנו' (וכן לשאר הלכות שבתורה, כגון תשלומי ד' וה'. תוס'; ר"ן), ודברי רבי שמעון לענין כיסוי הדם (שנאמר שם אשר יאכל). וכן הלכה. (עפ"י חולין פה ופוסקים).

דף לד

נח. המבשל בשבת בשוגג ובמזיד — מה דין המאכל?

המבשל בשבת; בשוגג — לרבי מאיר מותר לו לאכול (אפילו בו ביום). לרבי יהודה מותר לו עצמו לאכול רק במוצאי שבת (אבל לא בשבת, שקונסים שוגג אטו מזיד). ולרבי יוחנן הסנדלר יאכל במוצאי שבת לאחרים ולא לו.

התוס' פרשו שלרבי יהודה בין לו בין לאחרים אסור בו ביום ומותר למוצאי שבת.

במזיד — לרבי מאיר לא יאכל (רש"י: הוא לעולם, אבל אחרים אוכלים. תוס': בין הוא בין אחרים אסורים בו ביום ומותרים למוצאי שבת. ומרש"י בב"ק ובחולין משמע כתוס'. וברש"י מכת"י אין כתיב 'לעולם'). לרבי יהודה לא יאכל (הוא עצמו) עולמית (אבל אחרים אוכלים. רש"י ותוס'. ומבואר בתוס' שאחרים אינם אוכלים אלא למוצאי שבת), ולרבי יוחנן הסנדלר לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים. ונחלקו רב אחא ורבינא בדעתו, אם איסור תורה הוא (כי קדש הוא לכם) או מדרבנן (היא קודש ואין מעשיה קודש). ובהנאה מותר לכל הדעות (לכם).

מעשה שבת באיסור דרבנן — הפרי-מגדים (שיה) כתב להוכיח מהסוגיא בשבת (לה) שאסור כבמלאכה דאורייתא. [ואף לשיטתו אין הוכחה משם אלא במלאכה שעיקרה דאורייתא כגון בישול, אבל עיקרו דרבנן כגון 'נולד' אין לנו ראיה לאסור. ע' שבט הלוי ח"ג נה וח"ו סח]. ויש מקום לדחות הראיה משם ולהתיר, וכן כתב הגר"א בבאורו, וכן כתב החי"א-אדם, שמעשה שבת באיסור דרבנן מותר באכילה בו ביום אפילו לו עצמו. [אלא שמדברי הגר"א משמע שאף במזיד מותר באיסורין דרבנן לו עצמו במוצאי שבת. וכן משמע ברמב"ם. וצ"ע]. (עפ"י באור הלכה שיה, א).

דין המשהה קדרה מערב שבת על גבי כירה באופן האסור — בשבת לה.

נט. א. היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת — מה דינו?

ב. יתומים שהניח להם אביהם פרה שאולה — מה דינם כאשר מתה מאליה או שטבחה בטעות?

א. אמר רב פפא: היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת — פטור מכלום. (שחייב הממון אינו חל בשעת שאילה אלא בשעת הטביחה, והרי באותה שעה נתחייב מיתה).

ב. אמר רבא: יתומים שהניח להם אביהם פרה שאולה — משתמשים בה כל ימי שאילתה. מתה — אין חייבים באונסה (שהרי אינם שואלים עליה). כסבורים של אביהם היא וטבחה ואכלוה — משלמים דמי בשר בזול (כדין נהנה מממון חברו). הניח להם אביהם אחריות נכסים (= קרקעות) — לפי לשון אחת חייבים לשלם אף ברישא, שחייב אונסין חל משעת שאילה [ודלא כרב פפא] וכבר מאז נשתעבדו הנכסים לכך. ולפי לשון אחרת אין חיוב אלא כששחטוה בעצמם, כי חיוב אונסין לא חל אלא בשעת האונס, (ומ"מ משלמים כשטבחה, משום פשיעת אביהם שלא אמר להם שאינה שלו, הלכך נתחייב בה באותה שעה שפשע, ונשתעבדו נכסיו. תוס').

נראה לר"י שבגניבה ואבדה — חייבים, כדין שומר שכר, הואיל ונהנים ממנה. (תוס'. לפי"ז נראה שודאי מחייבים הם בהחזרתה. וצ"ב במש"כ בשבט הלוי ח"ד ריד).

דפים לד — לה

ס. א. האם אפשר שיתחייב אדם מיתה ותשלומין על אותו מעשה?

ב. חייבי מיתות או חייבי מלקיות שוגגים — האם יכולים להתחייב ממון בשעת העבירה?

א. לדברי רבה ורב פפא, יכול אדם להתחייב מיתה וקנס על מעשה מסוים, [כשיטת רבי מאיר, וכן"ל]. ושאר אמוראים חולקים.

להלכה אין אדם מת ומשלם בין בממון בין בקנס. והתוס' (ל:): כתבו שתשלומי כפרה משלם.

ב. חייבי מיתות שוגגים פטורים מן התשלומין, כתנא דבי חזקיה שהקיש מכה אדם למכה בהמה, כשם שזה חייב בממון בין בשוגג בין במזיד, כך זה פטור מממון.

יש דעת תנאים החולקת על תנא דבי חזקיה. (עתוס').
 חייבי מלקיות שוגגים — לדעת רבי יוחנן חייבים בתשלומין, ולריש לקיש (ויש אומרים שכן דעת רבא ורב.
 ע' קצות החשן כה, לה; חדושי הגר"ר בנגיס ח"א לא, ב) — פטורים. (גזרה שוה רשע — רשע חייבי מלקיות
 מחייבי מיתות (אביי); הכאה — הכאה. רבא).
 כמו כן נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בחייבי מיתה שוגגים, האם אפשר שיתחייבו במלקות אם
 לאו, כגון שוחט אותו ואת בנו לעבודה זרה. (עפ"י חולין פא).
 הלכה כרבי יוחנן שחייבי מלקיות שוגגים לא נפטרו מן התשלומין.

דפים לה — לו

סא. האם יש לנשים דלהלן קנס, באונס ובפיתוי?

א. עריות ושניות לעריות.

ב. ממאנת.

ג. איילונית.

ד. היוצאת משום שם רע.

ה. חרשת ושוטה (ומוכת עץ).

א. כבר נתבאר לעיל (כט-ל, ע"ש בפירוט) שנחלקו תנאים האם יש קנס בחייבי כריתות, וכן נחלקו בחייבי
 לאוין. ולכל הדעות בחייבי מיתות בית-דין אין קנס מפני שמתחייב בנפשו וכל המתחייב בנפשו אינו
 משלם ממון.

לדברי התוס' (לג: ד"ה לאו), אפילו בא לצאת ידי שמים פטור מן הקנס. ויש חולקים.

השניות לעריות שאינן אסורות אלא מדברי סופרים — מבואר בגמרא שיש להן קנס ופיתוי.

וכן נקט הריטב"א כדבר פשוט. ואולם יש דעות שלרבי שמעון בן מנסיא, מפני שאין ראוי
 לקיימן. (ע' משנה למלך ריש הלכות נערה; רש"ל ורש"ש לד ובראש הפרק).

ב. הממאנת אין לה קנס, ואפילו היא נערה [וכדברי רבי יהודה שאמר יכולה הבת למאן בימי נערות, עד
 שירבה השחור] — לפי שהיא בחזקת בעולה (רש"י).

התוס' מפרשים שאם אנסה בעלה או פיתה אותה אין לה קנס אעפ"י שבמיאונה הוברר למפרע
 שלא היתה אשתו.

קנס בקטנה — נתבאר לעיל כט.

ג. איילונית, הואיל ואין לה נערות אלא מקטנותה יוצאת לבגר; לדברי רבי מאיר שאין קנס לקטנה — אין
 לה קנס, ולדברי חכמים — יש לה קנס. ונחלקו בדבר הברייתות.

א. מדובר באיילונית בימי קטנותה. ולדברי שמואל (ביבמות פ) אפילו לאחר י"ב שנה, כל עוד לא
 הביאה שערות הרי היא קטנה. ואולם לרב נעשית גדולה למפרע והריהי בוגרת מי"ב ואילך
 ואין לה קנס. (ע' שער המלך — אישות ב, ג ועוד).

ב. הרמב"ם, אם כי פסק (נערה בתולה א, ח) כחכמים שקטנה יש לה קנס, פסק (שם ט) שאיילונית אין
 לה קנס. והראב"ד ועוד השיגוהו.